

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

1 март, жума, 1996 йил Сوتулда эркин нархда. № 44 (1297)

ИСЛОҲОТЛАРНИ АМАЛГА ОШИРИШДА ҚАТЪИЯТЛИ БЎЛАЙЛИК

СУРАТЛАРДА: йиғилиш пайти.

А. Тураев олган суратлар.

29 февраль куни Президент Ислам Каримов раислигида Вазирлар Маҳкамасининг мажлисида иштирокчиларнинг 1995 йилги якунлари ва иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш борасида жорий йилдаги вазифаларга бағишланган йиғилиши бўлди. Унда Қорақалпоғистон Республикаси Жўрғи Кенгеси Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимлари, вазирликлар, қўмиталар, концернлар, корпорациялар, уюшмалар, илора ва ташкилотлар раҳбарлари, Олий Мажлис қўмиталари раислари иштирок этди.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар давлатнинг самараларини бера бошлади, — деди Президент

мажлиси очар экан. — Бу ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмининг оширишида, ишлаб чиқаришнинг пайсий суръатлари тўхтатиладиган, пулнинг қадрияти ошириш ларажаси пасайиб бораётганида намоян бўлмоқда. Шу маънода ўтган 1995 йил бурилиш йили бўлди дейишга ҳақимиз. Бу ҳақимизнинг йил буйи қилган фидокорона меҳнати самарасидир. Биз бу билан ҳар қанча фахрлансак арзийди.

Жорий йилда олдимизда бундан ҳам улкан вазифалар турибди. Уларни бажариш учун ўтган йил якунларидан керакли хулосалар чиқаришимиз, иш фаолиятимизнинг заиф нуқталарини аниқлашимиз ва уларни бартараф эттиш йўллариини излаб топ-

моғимиз зарур. Хусусан, халқ ҳужалигида таркибий ўзгаришларни амалга ошириш муҳим масала бўлиб қолмоқда. Бу — ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг неча фоизига харидор бор, кераксиз маҳсулотлар ишлаб чиқариладими, корхона ва ҳўжаликлар кишиларга қандай манбалар ҳисобидан маош тўлайди — шу каби саволларга олдиндан жавоб топмоқ кераклидир. Шу ўринда айрим корхоналарда маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми пасайгани ҳолда ишловчилар сони асосан сақланиб қолганини қандай изохлаш мумкин? Уларга нима ҳисобидан маош тўланяпти?

Ҳар бир тармоқ, бирлашма, корхона раҳбарининг фаолиятига у юқоридаги ка-

лиши керак. Чунки иш жойи бўлса, даромад ҳам бўлади, унинг эвазига мактаб ҳам, касалхона ҳам, спорт иншоотлари ҳам қурилади. Демокриманки, қишлоқ ҳўжалиги буйича аниқ сиёсат ўтказилиши керак.

Маҳсулот ишлаб чиқарувчилар билан истеъмолчилар ўртасидаги шартнома муносабатларини такомиллаштириш ҳам муҳим вазифа бўлиб турибди. Бу ишни ҳўқуқни муҳофаза қилиш идоралари ўз назоратига олмоғи даркор. Бунда ишлаб чиқарувчиларнинг, деҳқонларнинг зарар қўрмаслигига эътибор бериш, уларнинг манфаатини қонун йўли билан ҳўмоқ қилиш одат тусига кириши зарур.

Кейинги йилларда юртимизда бир қанча ободонлаштириш ишлари амалга оширилди. Жумладан, Тошкент шаҳрида, вилоят марказларида, шаҳар ва қишлоқларда юзлаб салобатли, кўркем бозорлар қурилди. Бу ҳаммамизни қўнотдириди, албатта, деди Президент. Лекин давлат маблағи, халқимиз меҳнати эвазига қурилган бозорлар қишлоқнинг қўлига бериб қўйилмоқда? Уларда ҳўзир ким ҳўқурон? Маҳсулот етиштирган деҳқоннинг ёки олибсотарларнинг? Бу масалаларни ҳам ҳўқимлик ва ҳўқуқ идоралари ҳал этиши керак.

Хуллас, айтмоқчиманки, ҳар ким ўз жойида зиммасидаги масъулиятни ҳўз эгаси ҳолда қатъият билан ишлаши, юқоридан буйруқ ёки кўрсатма қўлиб ўтирмастлиги зарур. Яқинда россиялик журналистлар билан учрашувда таъкидланганидек, ривожланган мамлакатларда шундай система қарор топгани, иқтисодий тармоқлар мустақил равишда ишлаверди. Уларни биров туртиб

туриши шарт эмас. Биз ҳам ана шундай структура яратишимиз керак. Токи, иқтисодиётни қонун ва қарорлар бошқарсин. Зеро, республикада бу борда зарур қонунлар қабул қилинган. Улар бизнинг юғуримиз. Татбир жоиз бўлса, бойлигимиздир.

Ватанимизнинг гуллаб яшнаши учун, халқимизнинг фаровон турмуш кечириши учун ҳар биримиз дилимизга мана шу Ватан туйғусини жо қилиб, ўзимизни унга солиқ фарзанд, деб билиб, элим деб, юртим деб ёниб яшашимиз керак, деди Президент пировардида. Ана шундангина биз қўзлаган мақсадларга эришамиз. Ватанимизнинг порлоқ келажакини бунёд этиш ишига ҳўсса қўшган бўламиз.

Мажлисида республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Бош вазир ўринбосарлари — «Ўзистекболат» давлат қўмитаси раиси Ҳ. Исмоилов, молия вазири Б. Ҳамидов, давлат мулкни бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш қўмитаси раиси В. Ҳўен, шунингдек, Марказий банк бошқарувиининг раиси Ф. Муллажонов, ташқи иқтисодий алоқалар вазирининг биринчи ўринбосари Э. Ганиев ва бошқалар сўзга чиқди.

Президент Ислам Каримов мажлисда нўз сўзлади. Муҳокама этилган масала юзасидан қарор қабул қилинди.

Мажлисида республика Олий Мажлиси Раиси Э. Халилов, Бош вазир Ҳ. Султонов, Президентнинг Давлат маслаҳатчиларини, Олий Мажлис Раисининг ўринбосарлари, Бош вазир ўринбосарлари қатнашди.

Хурматли дўстлар!

Авалло йил натижаларини тайيارлаш ҳамда муҳокама қилиш жараёни ва тартиби ҳақида айтиб ўтмоқчиман.

Ўзи, якун ясагининг асл моҳияти ва мақсади нимадан иборат бўлиши лозим?

Биринчидан, содир бўлаётган воқеаларнинг моҳиятини тереин аниқлаб етишимиз, ўтган давр мубайида қилинган ишларимизга таъкидий баҳо беришимиз керак. Нима ҳисобидан ва қайси омиллар эвазига қандай натижаларга эришганимизни, жоибий силжншларимизни янада мустаҳкамлаш учун нима ишлар қилишимиз зарурлигини аниқлаб олишимиз даркор.

Асосий масала қўйилган у ёки бу вазифанинг нима учун охирига етказилганини сабабларини излаб топимиз. Нега айрим вилоятларда, иқтисодиётнинг муайян соҳа ва бўлиқларида оқсашга йўл қўйилди, бунинг сабаблари нима?

Иккинчидан, аниқланган сабаб ва омиллар асосида иқтисодиётни халққалари бир-бирини чамабарас боланган ягона замири деб билиб, унинг зарфила қолган муайян тўзимда, бўлима ва бўлиқларини кўрсатиб бериш керак бўлади.

Ишчи оилай олмаётган ёки ялғича ишланган хоҳаматини раҳбарларини — меннинг бундай дейишга тўла асосим бор — аниқлаш керак. Бир сўз билан айтганда, иқтисодиётнинг ислохотчи оқсашга йўл қўйган ҳаққидий айбдорини топши вақти етди. Лекин таъкид аниқ ва асосли бўлиши лозим.

Иқтисодиётнинг ягона тирик жонга қўйилган мумкин. Кўп жойларда ўз мансабига юлейин раҳбарларнинг касофатидан боийинда ишларнинг барбод бўлиши, муттасил оқсаш бутун бошли ислохотлар механизмининг бир жойда депиниб қоллишига олиб келиши мўқаррар.

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА 1995 ЙИЛ ЯКУНЛАРИ ҲАМДА ЖОРИЙ ЙИЛДАГИ ВАЗИФАЛАРГА БАҒИШЛАНГАН МАЖЛИСДАГИ НУТҚИ

Учинчидан, якун ясадан бош мақсад — таъкидий таҳлил ва тегишли хулосалар чиқариш асосида амалдаги ислохотлар йўлига зарур тузатишлар киритишдир.

Муҳими, ҳаётнинг ўзи талаб қилаётганидек, қонунчилик ва меърий ҳужжатларга қандай тузатишлар киритишни, қайси масалалар буйича янги, қўшимча президент фармонлари ва ҳўқуқ қарорларини қабул қилиш, бошқарув тизими ҳамда амалдаги ҳўжалик юртиши механизмининг қай йўсинда ўзгартиришни аниқлаб олишимиз.

Ислохотларнинг дастурий йўлига тузатишлар киритмай, шўзилч қарорлар қабул қилмай туриб, улуқсиз ва изчил ола сиқилишимизни, шунинг баробарида ислохотларимизнинг ортага қайтмаслигини таъминлаб бўламиз.

Асосий мақсадимиз фақат якун ясаи — сарҳисоб қилиш эмас, аксинча, муаммо ва заиф жойларини рўй-рост очиб ташлаш, улар юзасидан чора-тадбирларни амалга ошириш ва яна бир муҳим мақсад — ислохотларини ўзига керакли тузатишлар киритишдир, уларни бундан буйи чуқурлаштириш учун ҳўқуқий замин ҳўзрлашдир.

Хурматли мажлис иштирокчилари!

Сизларга тарқатилган ҳўжатлар ва қилинган маърузаларда 1995 йил иқтисодий ва ижтимоий якунларининг кўрсаткичлари эътиборингизга етказилди.

Шунинг учун ҳам улар тўғрисида батафсил такроран та-

пиришга ҳўжат йўқдир, деб ўйлайман.

Ислохотларнинг ўтган йилги асосий натижалари ҳақида гапирар эканмиз, биринчи ва асосий хулоса шўки, 1995 йил кўп жаҳатдан жамиятимизни, иқтисодиётимизни, қолаверса, ҳаётимизнинг барча соҳаларини ислохот қилишга тўб бурлиш йили бўлди.

Йил якунлари биз ишлаб чиққан йўналиш, иқтисодий сабабларнинг устувор жаҳатлари тўғрисида эътиборга олинган ва ўз самараларини бера бошлади. Шўларнинг натижасида ва таъсиринда Ўзбекистон иқтисодида ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш пасайгани сурати амалда тўхтатилади.

1995 йилда биринчи марта асосий тармоқлар ва соҳалар буйича ўсиш суръатларига эришилди.

Ички ялпи маҳсулот 1995 йилда 1994 йил даражасига нисбатан 96 фоиз бўлди деб мўлжал қилинган эди, аслида эса 98,8 фоизни ёки 300 миллиард сўмни ташкил этди.

Ишлаб чиқаришнинг илдий даромади 98,5 фоизга етди.

Давлат бюджет камомати 3,5 фоиз этиб белгиланган эди, амалда эса 3,0 фоиздан ошмади.

Саноят ишлаб чиқариш ҳажми 1994 йилга нисбатан 100,2 фоизга тенг бўлди.

Асосий тармоқларнинг ривожланиши буйича, халқимиз олдида очик юз билан ҳисобот беришимиз мумкинки, **ёқилиш энергетика соҳасида натижалар 100,7 фоиз, машинасозликда**

124,6 фоизга чиқди. «Ўзвотсапоат» уюшмасининг йиллик кўрсаткичлари 250 фоиз, «Ўзлансаноат» уюшмасида 134,3 фоиз, кимё соноятида 113,0 фоиз, металлургия соноятида 111,5 фоизга кўтарилди.

Истеъмол моллари ишлаб чиқариш 1,5 фоиз ўсди.

1995 йилда қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари 1994 йилга нисбатан 2,3 фоиз кўпроқ етиштирилди. Деҳқончиликдаги ўсиш эса 5,6 фоиз бўлди.

Мустақиллигимизнинг беш йиллик тарихида биринчи марта барча манбалар ҳисобидан иқтисодга қўйилган сармом — капитал маблағлар ўсиши 102 фоизни ташкил қилди.

Алиқ дўстлар, Ўзбекистонимиз эришган яқин натижаларини янада яққорроқ тасаввур этиш учун ўз юртимизни яқин қўнларимиз билан таққослаб кўрайлик.

Барча тармоқ ва соҳаларини ўз тарихига олдиндан ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми Ҳамдўстлик мамлакатлари билан солиштирилганда 1990 йилга нисбатан 1995 йил кўрсаткичлари қўйилган:

Ўзбекистон — 81,1 фоиз
Россия — 62,2 фоиз
Беларусь — 60,5 фоиз
Қирғизистон — 50,3 фоиз
Қўзғистон — 45,4 фоиз
Украина — 44,4 фоиз

Қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқариш буйича ахвол 1995 йилда 1990 йилга нисбатан қўйилган:

Ўзбекистон — 89 фоиз
Беларусь — 73 фоиз
Россия — 67 фоиз

Украина — 61 фоиз
Қирғизистон — 57 фоиз
Қўзғистон — 54 фоиз

1995 йилда саноят ишлаб чиқариш ҳажми 1990 йил натижаларига нисбатан — Қирғизистонда 35 фоизни, Қўзғистонда — 48, Россияда — 50, Украинада — 53, Беларусда — 61 фоизни ташкил этган бўлса, **Ўзбекистонда бу кўрсаткич 99,9 фоизга тенг бўлди.**

Бу рақамга алоҳида эътиборингизни жалб этмоқчиман.

Яъни, биз амалда ҳали иттифоқ пароканда бўлмаган саноят бир маромада ишланган давралги тараққийёт даражасини қўлга киритдик.

Бу кўрсаткичларини биз ўзимиз чиқарганимиз йўқ. Бу кўрсаткичлар Ҳамдўстлик мамлакатлари давлатлараро статистика комитетининг 1995 йил якунлари бағишланган расмий ҳўжатларидан олинди.

Ўзбекистон эришган натижаларини Ҳамдўстлик мамлакатларини билан қўйиладиган, таққослаш ҳолда, бир нарсани очик айтиш мумкинки, бу кўрсаткичлар Ўзбекистон таянган йўл тўғрисида, Ўзбекистон модели тарих имтиҳонидан муваффақиятли ўтаганини амалда тасдиқлайди. Бу кўрсаткичлар барча ислохотларимиз пойдеворидан турган асосий тамойилларимизнинг тўғрисида эътиборга олинган.

Йил давомида ишчиларнинг ўртача иш ҳақи миқдори 3,7 марта, пенсиялар миқдори 3,6, стипендиялар миқдори эса 5,1 марта ортди.

Йил давомида ишчиларнинг ўртача иш ҳақи миқдори 3,7 марта, пенсиялар миқдори 3,6, стипендиялар миқдори эса 5,1 марта ортди.

Ўтган йили 500 миңга яқин

айланмасининг 91 фоизи унинг ҳиссасига тўғри келди.

Ва, ниҳоят, Ўзбекистоннинг халқаро иқтисодий алоқаларини кўп сайин кенгайиб бормоқда. Мамлакатимизнинг тўловларга қўйиб ишончли ҳамкор сифатидаги халқаро оубрас тобора ошмоқда. 1995 йилда ташқи савдо оборотида 216 миллион доллларлик иқтисодий салбога эришилди. Ташқи савдо обороти тарихий сезиларли даражада ўзгарди — ўтган йилги иқтисодий жаҳатдан тараққий этган коржий мамлакатлар ҳиссасига жами оборотнинг 57 фоизини тўғри келган бўлса, бу кўрсаткич 1994 йилда 42 фоизни ташкил этган эди.

Бугунги мажлис маърузачилари ва бошқа сўзга чиққан кишилар 1995 йили якунлари, ўз соҳаларида йўл қўйилган камчили ва нуқсонлар тўғрисида гапирдилар.

Ишомизда мўлқуд бўлган ҳўтолар ва оқсодлар қандай гапирганда, аввало, уларнинг сабаблари ва илдиларини, уларнинг мезонларини очиб беришимиз, ўзимиз учун аниқлаб олишимиз даркор.

Хўи, бугун бизни нима кўпроқ таъинлашмоқда? Ислохотларини янада чуқурлаштириш учун яна қандай чора-тадбирлар қўришимиз керак?

Мени, аввало, ҳўжалик юртиши механизмининг қандай шаклланиётгани қизиқтиради. У корхоналарнинг иқтисодий эричилиги ва мустақиллиги учун қандай қўлайлик туғдирилмоқда?

Ташаббус ва тадбиркорликни қай даражада рағбатлантириш керак, корхоналар ва улар раҳбарларининг иқтисодий масъулият мезони қай аҳволда?

Энг муҳими, бугун таркиб топаётган ҳўжалик механизми бозор қўнларини ва шароитларига қанчалик тўғри келди

(Давоми 2-бетда).

